

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

En ny era i Xi-nesisk politik

Andersson, Patrik

Published in:
Föreningen FokusKinas Tidskrift

Publication date:
2017

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Andersson, P. (2017). En ny era i Xi-nesisk politik. *Föreningen FokusKinas Tidskrift*, (4), 16-20.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

En ny era i Xi-nesisk politik

Text Patrik Andersson

Det kinesiska kommunistpartiets 19:e nationella partikongress ägde rum i Folkets stora hall i Peking mellan den 18 och 24 oktober 2017. 2 280 delegater företrädde vid kongressen partiets 89 miljoner medlemmar. Partikongressen, som sammanträder vart femte år, är den viktigaste politiska händelsen i Kina. Dess främsta uppgift är att välja en ny centralkommitté, som i sin tur utser en politbyrå och dess ständiga utskott. I praktiken är det en toppstyrd process där kandidater utses genom utdragna förhandlingar och kohandel mellan nuvarande och pensionerade ledare bakom stängda dörrar. Kongressen inleds med att partiets generalsekreterare läser upp en arbetsrapport, i vilken han sammanfattar partiets prestationer sedan den föregående kongressen och presenterar partiets arbetsplan för de kommande fem åren. Kongressen slutar i regel med att partiets konstitution revideras.

I sin tre och en halv timme långa rapport till det kinesiska kommunistpartiets 19:e partikongress utropade Xi Jinping en ny era i kinesisk politik. Under Xis ledning har partiet befäst sin politiska kontroll över det kinesiska samhället och återtagit mycket av den makt man tidigare delegerat till staten. Xi själv har uppnått en maktposition som få trodde var möjlig i en politisk miljö som kommit att betona kollektivt ledarskap och konsensusstyre. Det mesta tyder på att Xi tänker sitta kvar vid makten längre än någon kinesisk ledare sedan Deng Xiaoping. Denna utveckling väcker många viktiga frågor: vad är konsekvenserna för det kollektiva ledarskapet och de demokratiska processerna inom partiet? Har de politiska spelreglerna som bidragit till Kinas styrka och stabilitet de senaste 20 åren skrivits om?

Xi Jinping vid G20-mötet i Hangzhou i september 2016.
Foto: shutterstock

Figur över Kinas kommunistiska partis organisation. Figur: Patrik Andersson.

”Korruptionsbekämpningen har sammanfallit med ett hårdnat politiskt klimat. Under Xis ledning har partiet stramat åt sitt grepp om näst intill alla delar av det kinesiska samhället – man har stärkt kontrollen över media och högre utbildning, begränsat friheten på internet, och marginaliserat civilsamhället.

Mer makt åt partiet, mer makt åt Xi

När Xi Jinping kom till makten för fem år sedan stod partiet inför en allvarlig kris. En serie spektakulära korruptionsskandaler som involverade högt uppsatta partitjänstemän hade skadat bilden av ett enat ledarskap och visat att korruptionen nådde ända upp till partiets högsta beslutsfattande organ – politbyråns ständiga utskott. Korruptionen hade enligt Xi blivit en fråga om ”liv och död” för partiet. Ställd inför denna kris lanserade han den mest omfattande kampanjen mot korruption på årtionden, en kampanj som dessutom använts av Xi för att undanröja politiska rivaler.

Korruptionsbekämpningen har sammanfallit med ett hårdnat politiskt klimat. Under Xis ledning har partiet stramat åt sitt grepp om näst intill alla delar av det kinesiska samhället – man har stärkt kontrollen över media och högre utbildning, begränsat friheten på internet, och marginaliserat civilsamhället.

Den politiska åtstramningen äger rum samtidigt som Kina genomgår en svår ekonomisk förvandling. Tillväxtmodellen som drivit Kinas ekonomiska mirakel – en kombination av fasta investeringar och exportdriven tillverkning – har nått vägs ände. För att flytta upp i den globala värdekedjan och undvika att fastna i ”medelinkomstfällan” måste Kina bli en kunskapsekonomi som drivs av konsumtion, innovation och export av högteknologiska produkter.

Partiets svar på dessa politiska och ekonomiska utmaningar har varit att återta en stor del av den makt man tidigare delegerat till statliga institutioner och samtidigt centralisera makten inom partiet. Med andra ord, de senaste fem åren har två tydliga politiska trender vuxit fram i Kina – mer makt åt partiet, mer makt åt Xi.

Partiet leder allt

För den som följt den politiska utvecklingen i Kina de senaste åren bjöd partikongressen inte på några stora överraskningar. Den snarare bekräftade och befäste den politik som förts under Xi Jinping.

Kongressens viktigaste händelse var utan tvekan uppdaterandet av partiets ideologi ”socialism med kinesiska särdrag” till ”Xi Jinping-tänkande om socialism med kinesiska särdrag för en ny era” (hädanefter Xi Jinping-tänkande). Denna nya ”ideologi” utgör kärnan i kongressrapporten och kan beskrivas som en samling av Xi Jinpings viktigaste policier. Den beskrivs i 14 punkter, vars första och viktigaste princip är att ”upprätthålla partiets ledarskap över allt arbete”. Partiets ledarskap betonas till en grad vi inte sett på decennier. Rapporten klargör att ”partiet, regeringen, militären, samhället, utbildningen, norr, syd, öst, väst – partiet leder allt”. Senast formuleringen

”partiet leder allt” användes i en kongressrapport var 1973 – under slutskedet av Maos kulturrevolution!

Xi Jinping-tänkande blev under kongressen inskriven i partiets konstitution. Betydelsen av detta kan knappast överdrivas. Xis föregångare Hu Jintao och Jiang Zemin har också fått sina ideologiska bidrag förevigade i partiets kanon, men detta först efter att de lämnat ifrån sig makten. Utöver Xi är det dessutom bara Mao Zedong och Deng Xiaoping som fått sina namn inskrivna (notera att Deng fick det först efter sin död).

Lika anmärkningsvärt är att Xi Jinping-tänkande beskrivs som partiets strategi med tre långsiktiga mål, nämligen att uppnå ett ”måttligt välmående samhälle” före 2020, att förverkliga ”socialistisk modernisering” före 2035, och göra Kina till en fullt utvecklad ”moderniserad och stark socialistisk stat” före 2050 vid hundraårsjubileet av folkrepublikens grundande. Detta suddar ut gränsen mellan individen Xi Jinping och partiet som ett kollektiv, och innebär i praktiken att den som ifrågasätter Xi Jinping också motsätter sig partiets officiella linje.

Politiska reformer i limbo

Trots att kongressrapporten först och främst är en politisk rapport sade den ingenting om politiska reformer. Detta kan jämföras med den föregående rapporten, som ägnade en hel sektion åt ”reform av det politiska systemet”. Så kallad ”intern partidemokrati” var en av de politiska reformer som fick mest fokus under Hu Jintaos ämbetsperiod. Hu själv beskrev den upprepade gånger som ”partiets livsnerv”. Detta ledde bland annat till en rad uppmärksammade experiment med demokratiska val av partikommitteer på den lokala nivån. Vissa hyste till och med förhoppningar om att intern partidemokrati kunde leda till en gradvis demokratisering av partiet, som sedan kunde sprida sig till resten av det kinesiska samhället. Därför ansågs intern partidemokrati vara en av de viktigaste politiska reformerna i Kina sedan introduktionen av byval på 1990-talet.

Sedan Xi Jinping kom till makten har termen ”intern partidemokrati” nästan helt försvunnit från partiets vokabulär. En enkel sökning i Folkets dagblads (partiets officiella dagstidning) databas visar att antalet artiklar med ”intern partidemokrati” i titeln störttyckt sedan dess. I den nya kongressrapporten nämndes intern partidemokrati bara i förbigående.

Det har länge ryktats om att en serie röstskandaler bidragit till det nya ledarskapets svalnade intresse för denna reform. Kritiker inom partiet hävdar att interna val lätt kan manipuleras, och att de uppmuntrar till gruppbyggnad inom partiet. En rapport från den officiella nyhets-

Folkets Befrielsearmés kör sjunger revolutionära sånger i november 2016. Foto: shutterstock/humphery.

byrå Nya Kina som släpptes strax efter partikongressen bekräftar den bilden. Enligt rapporten ska omröstningen under den 18:e partikongressen ha blivit manipulerad av korrupta kadrer. Rapporten hävdar att sådana val lett till ”godtycklig röstning och en snedvridning av den allmänna opinionen”. De var dessutom mottagliga för påverkan av ”guanxi” (personliga nätverk). Detta verkar ha lett till praktiska förändringar vid den 19:e partikongressen. Enligt Nya Kinas rapport ska partiet ha övergett omröstning som metod för att rekommendera kandidater för politbyrå och politbyråns ständiga utskott och istället valt en ”konsultativ metod”. Enligt denna ska bland annat Xi Jinping ha fört ”personliga samtal” med 57 högt uppsatta tjänstemän för att höra deras rekommendationer. Rapporten avslöjar dock inte vilka som konsulterades eller hur de valdes ut.

Tredje mandatperiod för Xi?

Bedömare har gjort olika tolkningar angående den nya sammansättningen av politbyråns ständiga utskott. Vissa anser att den behåller en delikatt balans mellan olika politiska falanger. Andra har beskrivit de nya medlemmarna som en blandning av Xi-lojalister och ”haltande ankor” utan politisk framtid. En sak verkar säker: den nya sammansättningen öppnar för möjligheten att Xi Jinping

”Andra har beskrivit de nya medlemmarna som en blandning av Xi-lojalister och ”haltande ankor” utan politisk framtid. En sak verkar säker: den nya sammansättningen öppnar för möjligheten att Xi Jinping sitter kvar vid makten på obestämd tid.

sitter kvar vid makten på obestämd tid. Enligt en informell regel som följts sedan 2002 måste medlemmar av politbyråns ständiga utskott som är 68 år eller äldre pensionera sig vid partikongressen. Därför har det blivit regel att två yngre tjänstemän befordras till utskottet för att ta över ledarskapet vid nästkommande partikongress (en för posten som generalsekreterare och en för posten som premiärminister). När de nuvarande ledarna Xi Jinping och Li Keqiang befordrades till politbyråns ständiga utskott 2007 var de 54 respektive 52 år gamla. Denna tradition följdes inte vid den 19:e partikongressen. Bland de fem män som befordrades till politbyråns ständiga utskott är

Officiell flagga för Kinas kommunistiska parti. Foto: shutterstock

Zhao Leji yngst med sina 60 år. Därmed är ingen av de nya medlemmarna tillräckligt ung för att kunna tjäna två mandatperioder som partiets generalsekreterare. Enligt gällande praxis finns alltså ingen möjlig efterträdare till Xi Jinping i politbyråns ständiga utskott.

Även om ingenting är säkert så tyder avsaknaden av en möjlig efterträdare på att Xi tänker försöka sitta vid makten åtminstone tre mandatperioder, för att kliva ned från makten tidigast år 2027, då han är 74 år gammal. Det kan inte heller uteslutas att Xi sitter kvar vid makten så länge han lever.

En ny era av politisk ovisshet

Kinesisk politik har de senaste fem åren kännetecknats av två tydliga trender. För det första har partiet befäst sin makt och närvaro inom så gott som alla områden av det kinesiska samhället, och för det andra har Xi Jinping koncentrerat mer makt i sina händer än någon kinesisk ledare sedan Deng Xiaoping. Dessa trender bekräftades och stärktes ytterligare under den 19:e partikongressen.

Eftersom vi saknar insyn i hur politbyråns ständiga utskott fattar beslut, kan vi bara spekulera i hur detta påverkat det kollektiva ledarskapet. Det har hävdats att koncentrationen av makt hos partiets generalsekreterare var ett kollektivt beslut. Man var helt enkelt överens om att en stark ledare behövdes för röja upp i partiet och ta sig an de mäktiga intressegrupper som blockerade ekonomiska reformer. En optimistisk bedömning är i så fall att det kollektiva ledarskapet består, om än i en försvagad form.

Det kan så klart inte uteslutas att Xi i slutändan ändå följer de informella reglerna om åldersgräns (han kommer vara 69 år vid nästa partikongress) och max två mandatperioder som generalsekreterare, genom att kliva ned från makten om fem år. Det är fortfarande möjligt att en efterträdare utses i god tid före nästa partikongress. Syftet med att försena utnämningen av en efterträdare skulle vara att undvika att skapa ett alternativt maktcentrum i partitoppen, och göra Xi till en "halt anka". Att tidigt utse en efterträdare gör även denne sårbar för attacker från politiska motståndare.

I takt med att Xi befäster sin politiska dominans blir en sådan optimistisk hållning svårare att försvara. Den inbitne "kremlologen" kan jämföra Folkets dagblads

” Det är uppenbart att partiets och Xis tilltagande politiska dominans hotar flera av de institutioner som anses ha bidragit till Kinas styrka och stabilitet de senaste tjugo åren. Bland dessa kan nämnas institutioner som reglerar ledarskiftet och en uppdelning av ansvar och arbetsuppgifter mellan partiet och staten.

förstasida från den 26 oktober 2017, dagen efter att den nya sammansättningen av politbyråns ständiga utskott presenterats, med motsvarande förstasida från föregående partikongresser. Tidigare har partisekreteraren presenterats på omslaget tillsammans med de övriga ledamöterna av politbyråns ständiga utskott. Det enda som då utmärkte partisekreteraren var att dennes fotografi var något större än de övrigas och placerades uppe i vänsterkant. Nu dominerar istället omslaget av en stor bild på Xi Jinping, medan de övriga medlemmarna bara syns på en gruppbild (som för övrigt också innehåller Xi). I Folkets dagblad är det inte bara bilden i sig som säger tusen ord, utan även dess storlek och placering i förhållande till övriga bilder. Vad omslaget från den 26 oktober säger råder det inga tvivel om: medan Xis företrädare Hu Jintao och Jiang Zemin var primus inter pares, de främsta bland likar i ett kollektivt ledarskap, är Xi bara primus.

Det är uppenbart att partiets och Xis tilltagande politiska dominans hotar flera av de institutioner som anses ha bidragit till Kinas styrka och stabilitet de senaste tjugo åren. Bland dessa kan nämnas institutioner som reglerar ledarskiftet och en uppdelning av ansvar och arbetsuppgifter mellan partiet och staten. Å andra sidan, att Xi Jinping samlat på sig så många formella titlar och ledarskapsroller tyder på att institutioner fortfarande spelar en viktig roll i Kina, framförallt som arenor för maktutövande. Ingen kinesisk ledare har idag den personliga auktoritet som krävs för att, liksom Deng Xiaoping, kringgå institutioner och utöva makt bakom kulisserna. Det är också möjligt att Xi föredrar att utöva sin makt genom institutioner, för att på så vis legitimeras sitt maktutövande och ges sken av en ordnad process. Hur som helst tror jag att det är för tidigt att kasta ut regelboken. En sak är dock säker – vi har gått in i en mer oviss och oförutsägbar era av kinesisk politik.

Patrik Andersson har en masterexamen inom klassisk kinesisk litteratur från Pekings läraruniversitet samt en kandidatexamen i kinesiska från Sichuanuniversitetet. Hans masteruppsats analyserade några av de mest framträdande karaktärerna i Zuokrönikans beskrivningar av de stora fältslagen. Patrik bedriver för närvarande Asienstudier vid Lunds universitet där han inriktar sig på kinesisk politik.